

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ СВИЩОВ

СТ А Н О В И Щ Е

От: Проф. д-р *Маргарита Йорданова Богданова*
Професионално направление 3.8. Икономика
Научна специалност „Планиране“
Стопанска академия „Димитър А. Ценов“, Свищов

Относно: конкурс за **професор**
по научна област 3. Социални стопански и правни науки,
професионално направление 3.8. Икономика,
научна специалност „Икономика и управление (аграрна икономика)“
за нуждите на катедра „Аграрна икономика“ при Стопанска академия „Д.
А. Ценов“, обявен в ДВ, бр.21/07.03.2023 г.

1. Данни за обявения конкурс

Основание за написване на становището е Заповед № 363 /02.05.2023 г. на Ректора на Стопанска академия „Д. А. Ценов“, определяща състава на научното жури по конкурса и Протокол 1/15.05.2023 г. от първото заседание на научното жури за определяне на членовете, които ще разработват рецензии и становища.

Конкурсът за професор в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8. Икономика, Научна специалност „Икономика и управление (аграрна икономика)“ е обявен в ДВ, бр. 21/07.03.2023 г. за нуждите на катедра „Аграрна икономика“ при Стопанска академия „Д. А. Ценов“.

Единствен кандидат по него е доц. д-р Марина Ангелова Николова. Тя е депозирала надлежно изискуемите документи съгласно Закона за развитие на академичния състав в Р България и на Правилника за развитието на академичния състав в Стопанска академия. Не са регистрирани нарушения в процедурата. Кандидатът е изпълнил минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ и допълнителните изисквания по чл. 129, ал. 2 от ПЗРАС в Стопанска академия, като събира общо 1269 точки при необходими 550.

2. Данни за кандидата за участие в конкурса

Кандидатът по конкурса - доц. д-р Марина Ангелова Николова, се е дипломирала през 1988 г. във ВСИ "Васил Коларов"- гр. Пловдив, а през 2004 г. – в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ Свищов в магистърска програма „Стопански и финансов контрол“. Работила е като личен състав и агроном в гр. Лом и като научен сътрудник в Селскостопанска академия, София, като защитава ОНС „доктор“ по научна специалност „Общо земеделие“ – през 1999 г. и придобива научно звание „доцент“ по

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ СВИЦОВ

научна специалност „Растениевъдство“ (04.01.14). От 2006 г. е доцент в Стопанска академия, в катедра „Аграрна икономика“. От 2016 г. е ръководител на катедрата.

3. Обща (количествена и качествена) оценка на учебно-преподавателската работа

Марина Николова е преподавател с близо 18 години стаж като доцент в Стопанска академия, предшествани от сериозен изследователски опит като научен сътрудник в Селскостопанската академия.

Учебно-преподавателската дейност на кандидата е тясно свързана с предмета на настоящия конкурс. Преподавателска дейност на доц. д-р Марина Николова се характеризира със следните основни моменти, за които съществуват и конкретни доказателства:

- Кандидатът е титуляр в ОКС „бакалавър“ и в ОКС „магистър“ на учебни дисциплини, свързани с тематиката на конкурса, а именно: „Въведение в агробизнеса“, „Икономика на аграрното предприятие“, „Селски и аграрен туризъм“ (на български и на английски), „Развитие на селските райони“, „Аграрно предприемачество“, „Екологично и устойчиво развитие на агрофирмата“ и т.н.
- Разработени са учебни програми и учебни материали по преподаваните дисциплини, които ежегодно се актуализират.
- Работата със студенти и докторанти в различни аспекти на преподаването и оценяването
- Участие в изпитни комисии за семестриални изпити
- Научно ръководство на 7 успешно защитили докторанти, от които 3 – в съвместно научно ръководство

Заклучителната ми оценка е, че учебно-методическата и преподавателската дейност на кандидата, като академичен преподавател, автор на лекционни курсове и учебни програми, учебници и учебни помагала, ръководител на дипломанти и докторанти, по количество, качество и структура напълно отговарят на нормативните изисквания за заемането на академичната длъжност „професор“.

4. Обща оценка на изследователската (творческа) дейност и научните изследвания на кандидата

Представената за оценяване по конкурсната процедура научноизследователска дейност (след първа хабилитация) обхваща общо 51 публикации от различни научни жанрове, отговарящи на действащите академични стандарти в страната и висшето училище.

Те са разпределени, както следва:

- Монографии – 2, едната от които – една самостоятелна

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ СВИЦОВ

- Студии – 5, от които 2 самостоятелни
- Научни статии в реферирани издания – 10, от които 6 самостоятелни
- Научни публикации в издания, реферирани или индексирани в световни бази данни Scopus и/или Web of Science – 5, от които 5 в съавторство
- Доклади от конференции – 16, от които 15 самостоятелни
- Учебници – 13, от които 4 самостоятелни.

Тематично публикациите обхващат класическите тематични направления на научната специалност по конкурса.

Депозираните публикации са както самостоятелно, така и разработени в съавторство, което следва да се оцени позитивно, в контекста на екипната работа. Монографиите, студиите и статиите са публикувани в академични издателства и специализирани списания с репутация, а научните доклади в тематични научни сборници с редколегии. Те са презентирани на престижни научни конференции с международно участие.

Представената аналитична информация за научната продукция, включваща научни и научно-приложни разработки е доказателство за коректното публично оповестяване пред научната общност на авторовите изследователски резултати по специалността на конкурса. В своята цялост те покриват изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му в РБ за заемането на академичната длъжност „професор“.

В съответствие с информацията от приложената Справка за изпълнението на националните, минимални наукометрични изисквания за заемането на академичната длъжност „професор“ в професионално направление „Икономика“, по силата на ЗРАСРБ (чл. 26) и Правилника за приложението му, доц. Николова отчита общо 1269 точки. На основание депозираната за оценяване научна продукция и академични дейности по конкурса, кумулативният брой точки по метричните показатели надвишава близо 2,5 пъти минимално изискуемия брой (табл. 1). Констатацията ми е, че добросъвестно и коректно са приложени отделните групи метрични показатели и национални критерии за съвкупното, количествено оценяване научната стойност на публикациите и академичната дейност.

Таблица 1

Съответствие на националните минимални наукометрични изисквания и изискванията на Правилника на Стопанска академия за публикации и научна дейност за заемането на длъжността „професор“

Група от показатели	Съдържание	Професор	Принос на кандидата
А	Показател 1	50	50
Б	Показател 2	-	-

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ СВИЦОВ

В	Показател 3	100	100
Г	Сума от показателите от 4 до 10	200	355
Д	Сума от показателите от 11 до 13	100	255
Е	Сума от показателите от 14 до края	100	509
	Общо	550	1269

Основният хабилитационен труд на кандидата е посветен на биологичното земеделие. Това е едно задълбочено изследване на състоянието на сектора, което обхваща основните предизвикателства пред него и в същото време извежда предложения за подобряване конкурентоспособността на стопанствата и дългосрочната им устойчивост. Изследването е мултидисциплинарно по своя характер, като обхваща принципите, методите, организацията и перспективите за развитие на биологичното земеделие, пречупено през личното виждане на автора по дискуссионни въпроси на управлението на сектора. Личи си задълбоченият подход, обстойното и аргументирано излагане на тези, отличното владение на материята и на цялата сложна терминология по предмета на изследване, познаването на достиженията на много други автори в областта и критичното осмисляне на техните становища.

Не по-малко интересна за читателите е и втората монография на кандидата, посветена на оползотворяването на растителна биомаса чрез производство на топло- и електроенергия (оценка на потенциала и ефективността). Последователно са разгледани различни оценки на потенциала на биомаса и е определен теоретичния и реалистичния капацитет на биомасата на житните култури в региона на Свищов. И в двете монографични изследвания присъства личният стил на доц. Николова, която се утвърждава като последователен и компетентен автор в областта на биоземеделието.

Останалите трудове на кандидата за академичната длъжност „професор“, са свързани с: развитието на селския туризъм (2.1.), възможности за формиране на агротуристически продукт в България (2.2.), биопроизводство и особености на пазара на биопродукти (2.3.), който труд надгражда научните постижения в монографиите, проблемите на устойчивото развитие на аргобизнеса в България (2.4.), интегрираното производство в агросектора (2.5.) и др.

Някои от тези публикации припокриват частично текстове от основната и допълнителната монография. Независимо от това приемам тези трудове като част от списъка с публикации, тъй като намирам, че по този начин авторът е надграждал идеите и достиженията си в областта на управлението, представял ги е пред различна публика и е достигнал до по-голям брой читатели. Доказателство за това е и фактът, че голяма част от публикациите са представени на наши и международни научни конференции, вкл. и на английски език.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ СВИЦОВ

Публикациите на кандидата са със сериозна тежест и покриват разнообразни тематични области на аграрната икономика. Доц. д-р Марина Николова демонстрира отлично познаване на теоретичната и нормативната страна на фундаментални постановки в изследваните области и притежава умения целево да ги интерпретира.

От представената справка става ясно и, че кандидатът е и е участвала в научно-изследователски проекти (общо 21), вкл. един международен. Ръководител е на проект по договор с фонд „Научни изследвания“. Инициирала е и е участвала като експерт и консултант в редица научно-приложни разработки.

Депозираниите за рецензиране научни трудове не повтарят тези, представени в предишни конкурси, което се удостоверява от списъка с публикации, представен от кандидата за регистриране в НАЦИД за академична длъжност „доцент“ в професионално направление 3.8. Икономика.

4. Научни приноси

Както и кандидатът е декларирал, научните приноси в публикациите по конкурса могат да се обособят в няколко тематични подгрупи. По мое мнение те са в 3 подгрупи: 1) насочени към устойчиво развитие и управление на аграрния бизнес и селските райони, 2) биологичното земеделие (в неговия икономически и управленски контекст), 3) алтернативен туризъм – като събирателно понятие на различни форми на туризъм извън „класическите“. Четвъртата група, декларирана от автора, е събирателна за приноса на кандидата към обучението на студенти и докторанти по „Аграрна икономика“, което е перманентна задача и има по-скоро хоризонтален характер, доколкото всички публикации имат принос към обучението.

Някои по-важни **теоретични и практикоприложни научни приноси:**

А. Проучване и прилагане на интегрирани подходи за усъвършенстване управлението на аграрния бизнес, на основата на парадигмата за устойчиво развитие, с фокус върху дългосрочния му просперитет и ефективност в грижата за интересите на всички заинтересовани от дейността страни

Въпросите за интегрираността в управлението са сред най-актуалните – не само в областта на аграрния бизнес. Те изискват специфични умения за анализиране, тъй като бариерите пред тяхното проучване са много по-комплексни. Ето защо интегрираността, допълването и кохезията между различни инструменти за управление имат огромен потенциал и заслужават адмирации.

По-конкретно в това направление могат да се открият по мое мнение:

- задълбочената оценка на тенденции в аграрния сектор, основни предизвикателства и на тази основа – някои решения, които могат да допринесат за овладяване на най-критичните трендове.
- Иновативни практики в сектора, които имат потенциал за устойчивост и добавена стойност
- Развитието на селските територии, вкл. новата типология на регионите и развитието на МИГ – като един от най-сложните

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ СВИЩОВ

въпроси с интеграционен характер, тъй като съчетава регионалното със секторното развитие.

Б. Развитие на направлението „устойчиво развитие на аграрния бизнес“ при подготовката на висококвалифицирани кадри в съвременното селско стопанство. Намирам за основателни претенциите на кандидата за създаване на научна школа към катедра „Аграрна икономика“ в областта на биологичното земеделие, регулиране и стимулиране условията за екологосъобразен бизнес в аграрния сектор, екологично предприемачество.

- Сравнение на биологичната и конвенционалната земеделска система и аргументирано доказателство за предимствата на първата.
- Разработване на устойчиви модели за природоползване
- Изследвания върху пазара на биологични продукти, който, като всички нововъзникващи пазари се нуждае от специализирани изследвания и наблюдение на процесите в стремежа към търсене на подходящи регулаторни инструменти за балансирано развитие.

В. Изследване на приноса на селския, в т.ч. аграрен и екологичен туризъм за диверсификация на селската икономика и създаването на уникални туристически продукти, както и взаимовръзката на селско стопанство – туризъм за повишаване конкурентоспособността на местната икономика. Както заявява кандидатът, резултатите са имплементирани в учебни дисциплини и актуални учебни програми и курсове.

- Критичен анализ на състоянието и перспективите за развитие на селския туризъм в България, емпирично сравнение на подходите за решаване на проблемите в страните с опит в развитието на селския туризъм, емпирична оценка на пазарните и предприемаческите ниши за развитие на селския туризъм, оценка на готовността на земеделските стопанства и населението в селските райони за развитие на селски туризъм
- Проучен е интегриращия потенциал на взаимовръзката между туризъм и селско стопанство
- Предложен е модел за устойчиво развитие на екотуризма, като възможност за прилагане в местен или регионален обхват

В справката с минималните изисквания са посочени:

- 7 цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове
- 15 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ СВИЩОВ

По брой точки те надвишават изискванията за съответната група показатели. Цитиранията са както в публикации на български език, така и на английски език, което показва широката известност на трудовете на кандидата.

От езикова гледна точка във всички публикации се спазват общоприетия академичен стил и научен език

Имам всички основания да вярвам, че предоставените за оценка публикации и научни трудове на доц. Николова са оригинални и са лично дело на кандидата.

6. Допуснати слабости, критични бележки, препоръки.

Нямам съществени критични бележки и препоръки към кандидата.

7. Заключение

В обобщение на казаното до тук и оценявайки кандидата по съвкупността от предоставените документи и авторски материали, мога с пълна убеденост да потвърдя, че доц. д-р Марина Ангелова Николова удовлетворява всички изисквания за заемането на академичната длъжност „професор“, съгласно ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия „Д. А. Ценов“, Свищов **предлагам кандидатът по конкурса доц. д-р Марина Ангелова Николова да бъде избрана за заемане на академичната длъжност „професор“ по научна област 3. Социални стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление (аграрна икономика)“ за нуждите на катедра „Аграрна икономика“ при Стопанска академия „Д. А. Ценов“, и се надявам научното жури да вземе единодушно положително решение за това.**

29.05.2023.
Свищов

Автор на становище:
проф. д-р Маргарита Богданова